

STRUKTURĀLĀ PALĪDZĪBA ZIVSAIMNIECĪBAS NOZARĒ

ES zivsaimniecības politiku, ko sākotnēji finansēja ar zivsaimniecības virzības finansēšanas instrumentu (ZVFI), 2007.–2013. gadā finansēja no Eiropas Zivsaimniecības fonda (EZF), bet pašlaik to finansē no Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda (EJZF), no kura tā 2014.–2020. gadā saņems 6,4 miljardus EUR. EJZF atbalsta zvejniekus pārejā uz ilgtspējīgu zveju, palīdz piekrastes kopienām dažādot saimniecisko darbību, kā arī finansē projektus, kas rada jaunas darbvietas un uzlabo dzīves kvalitāti Eiropas piekrastē.

JURIDISKAIS PAMATS

Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra Regula (ES) Nr. 1303/2013, ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006.

Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 15. maija Regula (ES) Nr. 508/2014 par Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu.

MĒRĶI

Galvenais zivsaimniecības struktūrpolitikas mērķis ir veikt finanšu pasākumus, lai īstenotu kopējo zivsaimniecības politiku (KZP) un nodrošinātu zivsaimniecības un akvakultūras reģionu ilgtspējīgu attīstību. Tas palīdz zvejniekiem ievērot jaunās prasības, piemēram, attiecībā uz izmetumu aizliegumu, jauniem drošības pasākumiem un izmaiņām darba apstākļos, datu vākšanā un ostu infrastruktūrā.

SASNIEGUMI

A. Vispārīga informācija

Zivsaimniecības struktūrpolitiku sāka izstrādāt 1970. gadā, nolemjot izmantot Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonda (ELVGF) Virzības nodaļu būvniecības, modernizācijas, tirdzniecības un apstrādes atbalstam zivsaimniecības nozarē.

Edinburgas Eiropadome 1992. gadā nolēma iekļaut zivsaimniecības struktūrpolitiku struktūrfondos ar atsevišķu mērķi – 5.a mērķi (zivsaimniecības struktūru pielāgošana) – un atsevišķu finanšu instrumentu – zivsaimniecības virzības finanšu instrumentu

(ZVFI). Laikposmā no 1994. līdz 1999. gadam tika īstenota Kopienas iniciatīva par zivsaimniecības nozares pārstrukturēšanu (*PESCA*), kā arī papildu pasākumi (priekšlaicīga pensionēšanās, pabalsti gados jauniem zvejniekiem utt.) ar mērķi finansiāli atbalstīt no zivsaimniecības atkarīgos reģionus.

Dokumentā *Agenda 2000* tika noteikti jauni virzieni, tostarp no zivsaimniecības atkarīgo reģionu strukturālo problēmu iekļaušana struktūrfondu jaunajā 2. mērķī un iniciatīvas *PESCA* neatjaunošana 2000. gadā. Ar Padomes Regulu (EK) Nr. 1263/1999 tika noteikta jauna ZVFI intervences sistēma 2000.–2006. gada laikposmam, lai ilgtermiņā sekmētu līdzsvaru starp zvejas resursiem un to izmantošanu.

B. Eiropas Zivsaimniecības fonds (EZF)

1. KZP reformas ietvaros, sākot ar 2007.–2013. gada laikposmu, EZF aizstāja ZVFI, un tam bija piecas prioritātes:

- atbalstīt KZP galveno mērķu sasniegšanā, nodrošināt zivsaimniecības resursu ilgtspējīgu izmantošanu un stabilu līdzsvaru starp minētajiem resursiem un ES zvejas flotes jaudu;
- palielināt konkurētspēju un nozares uzņēmēju saimniecisko dzīvotspēju;
- popularizēt videi nekaitīgas zvejas un ražošanas metodes;
- sniegt pietiekamu atbalstu šajā nozarē strādājošajiem;
- sekmēt saimnieciskās darbības dažādošanu teritorijās, kas ir atkarīgas no zvejas.

Kopējais EZF budžets 2007.–2013. gadam bija 3 849 miljoni EUR, no kuriem 2 908 miljoni EUR bija paredzēti konverģences jomām, bet 941 miljons EUR – ar konverģenci nesaistītām jomām.

2. Darbību veidi

- pasākumi Kopienas zvejas flotes pielāgošanai (atbalsts par zvejas kuģu pastāvīgu vai pagaidu ekspluatācijas pārtraukšanu, apmācību, pārstrukturēšanu vai priekšlaicīgu pensionēšanos);
- akvakultūra, pārstrāde un tirdzniecība: tādu zvejas rīku iegādes un lietošanas un metožu veicināšana, kura samazina zvejas ietekmi uz vidi, jo īpaši no mazo uzņēmumu un mikrouzņēmumu puses;
- kopīgu interešu pasākumi: atbalsts tika piešķirts projektiem, kas veicina ilgtspējīgu attīstību vai resursu saglabāšanu, zvejniecības produktu tirgu nostiprināšanu vai partnerību sekmēšanu starp zinātniekiem un zivsaimniecības nozares uzņēmējiem;
- ilgtspējīga attīstība piekrastes zivsaimniecības teritorijās: atbalsts pasākumiem un iniciatīvām ekonomiskās attīstības dažādošanai un stiprināšanai teritorijās, kuras ietekmē zvejniecības lejupslīde;
- tehniskā palīdzība: darbības, kas saistītas ar ierosinātās regulas īstenošanai nepieciešamo sagatavošanu, uzraudzību, administratīvo un tehnisko atbalstu, novērtējumu, revīziju un kontroli.

Dalībvalstis bija atbildīgas par finanšu resursu sadali šīm piecām prioritātēm.

EIROPAS JŪRLIETU UN ZIVSAIMNIECĪBAS FONDS (EJZF)

Lai stātos spēkā Parlamenta vienošanās ar Padomi par jaunu pilnībā pārskatītu KZP, atbilstīgi Komisijas ierosinājumam un Parlamenta 2013. gadā sākotnēji izdarītajiem grozījumiem EJZF ir veiktas papildu izmaiņas, par tā galīgo formu panākot vienošanos ar Padomi.

Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds 2014.–2020. gada laikposmā ir viens no pieciem Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem (ESI fondiem). Fonds ietilpst 2. izdevumu kategorijā "Ilgtspējīga izaugsme un dabas resursi". Tas ir galvenais finanšu instruments ES kopējās zivsaimniecības politikas (KZP) atbalstam. Ar nelielu EJZF līdzekļu daļu ir paredzēts atbalstīt integrētu jūrniecības politiku (IJP). KZP veicina galvenokārt ilgtspējīgu zvejniecību, ilgtspējīgu akvakultūru, kontroli un izpildi, datu vākšanu un zilo ekonomiku. EJZF arī sniedz atbalstu ES mēroga mērķu sasniegšanā jūrlietu un piekrastes jomā, piemēram, attiecībā uz starptautisko pārvaldību, zināšanām par jūru un jūras teritoriālo plānošanu. Kopējā EJZF piešķirtā summa laikposmam no 2014. līdz 2020. gadam ir 6 400 miljoni EUR. ESI fondi darbojas saskaņā ar vienotajiem noteikumiem un normām (sk. Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra Regulu (ES) Nr. 1303/2013), ar ko uzlabo un saskaņo to darbības koordinēšanu un īstenošanu. Ar EJZF tiek līdzfinansēti projekti kopā ar valsts finansējumu: katrai dalībvalstij piešķir daļu no fonda kopējā budžeta atkarībā no tās zivsaimniecības nozares lieluma (nodarbinātības un ražošanas līmeņa, zvejas flotu lieluma utt.). Pēc tam katra dalībvalsts sagatavo darbības programmu, kurā aprakstīts finansējuma resursu sadalījums un kura jāapstiprina Komisijai. Valsts iestādēm ir pilnvaras izvēlēties finansējamos projektus, un tās līdz ar Komisiju ir kopīgi atbildīgas par darbības programmas īstenošanu.

Ar šo programmu tiek atbalstītas turpmāk minētās četras galvenās jomas.

A. Ekoloģiski ilgtspējīga ES zivsaimniecība

- ieguldījumi selektīvākos zvejas rīkos, lai novērstu izmetumus un tādējādi kontrolētu ar KZP reformu ieviestā pienākuma no 2015. gada izkraut visu nozveju ietekmi;
- pēc Parlamenta īpaša pieprasījuma – prioritāte datu vākšanai un kontrolei, būtiski palielinot EJZF daļu, kas piešķirta šim mērķim;
- pasākumu īstenošana, lai aizsargātu zivju krājumus, piemēram, bioloģiskajos saudzēšanas periodos;
- subsīdiju piešķiršanas apturēšana nozares dalībniekiem, kas neievēro KZP noteikumus.

B. Konkurētspējīga ES zivsaimniecības nozare

- darbības uzsākšanas atbalsts (ieguldījums līdz 75 000 EUR apmērā kuģos, kas ir īsāki par 12 m) zvejniekiem līdz 40 gadu vecumam ar vismaz piecu gadu profesionālo pieredzi nozarē;

- atbalsts zvejnieku ienākumu avotu dažādošanai, uzsākot papildu darbības (piemēram, zvejas tūrismu): ir būtiski, ka Parlaments ir noraidījis Komisijas sākotnēji ierosināto iespēju pārkvalificēties darbībai ārpus zvejas;
- ieguldījumi uz klāja, lai uzlabotu darbības ar nozveju un tās kvalitāti, kā arī ieguldījumi ostas infrastruktūrā, lai izpildītu izkraušanas prasību;
- atbalsts inovācijām, tostarp modernāku un videi draudzīgāku kuģu būvēšana;
- atbalsts ražošanas un tirdzniecības plāniem, ko izstrādājušas ražotāju organizācijas;
- darbības galīgās pārtraukšanas atbalsts kuģu sagriešanai, lai samazinātu flotes zvejas kapacitāti un piepūli;
- atbalsts dzinēju nomaiņai, lai samazinātu jaudu un CO₂ emisiju (ar noteikumu, ka dzinēja jauda tiek samazināta 12–24 m gariem kuģiem).

C. Labāki sociālie apstākļi

- ieguldījumi veselības, higiēnas un drošības uz kuģiem uzlabošanā;
- profesionālā apmācība zvejniekiem;
- savstarpējās apdrošināšanas fonda izveide, lai nodrošinātos pret dabas katastrofām un vides vai ar veselību saistītiem negadījumiem (attiecas uz zvejniekiem, kā arī austeru audzētājiem kaitēkļu radīto postījumu segšanai).

D. Zilā izaugsme (akvakultūra)

- atbalsts tehnoloģiju izstrādes, inovācijas un zināšanu pārneses stiprināšanai;
- akvakultūras uzņēmumu, jo īpaši mazo un vidējo uzņēmumu, konkurētspējas un dzīvotspējas stiprināšana;
- iniciatīvas, lai aizsargātu un atjaunotu bioloģisko daudzveidību un uzlabotu ūdens ekosistēmas, kas saistītas ar akvakultūru;
- tādas akvakultūras veicināšana, kurā ir augsts vides aizsardzības, dzīvnieku veselības un labturības, kā arī sabiedrības veselības un drošības līmenis;
- profesionālās apmācības, jaunu profesionālo prasmju un mūžizglītības attīstība. Lai īstenotu šos pasākumus, būtiska nozīme ir pārdomātas specializācijas stratēģijām (*R/S3*): tās izmanto integrētu pieeju, kura ļauj īstenot jaunas iniciatīvas un lietojumus, ko var izmantot visās esošajās ekonomiskajās darbībās, sekmējot inovāciju, jaunu uzņēmumu veidošanos un augšupēju pieeju. Līdz ar to šiem principiem var būt svarīga loma, veicinot zilo izaugsmi.

Budžets

EJZF līdzekļu apjoms laikposmam no 2014. līdz 2020. gadam ir 6,4 miljardi EUR. Dalībvalstis pārvalda 89 % fonda līdzekļu, un šie budžeta līdzekļi tiek izmantoti, lai samazinātu zvejniecības ietekmi uz jūras vidi, nodrošinātu lielāku skaitu tirgus instrumentu patērētājiem un profesionāļiem, veicinātu kopīgu pārvaldību aizsargājamās teritorijās un atbalstītu nelielas zvejniecības. No šīs summas:

- 4 340 miljoni EUR ir piešķirti zivsaimniecības un akvakultūras ilgtspējīgai attīstībai, tostarp ar tirdzniecību un apstrādi saistītiem pasākumiem, tehniskai palīdzībai, vietējai attīstībai un atbalstam zivsaimniecības reģionos;
- 580 miljoni EUR ir piešķirti kontroles un noteikumu izpildes pasākumiem atbilstības KZP uzraudzībai un godīgas piekļuves veselīgiem krājumiem aizsardzībai. Tie attiecas uz kontroli pār piekļuvi zvejas vietām, zvejas piepūli, KPN un kvotām;
- 520 miljoni EUR ir piešķirti, lai finansētu datu vākšanu nolūkā uzlabot zvejniecību ilgtermiņa pārvaldi (piemēram, izpratni par komerciālajām sugām un viena krājuma, kā arī jauktu dažādu sugu zvejas pārvaldības dinamiku un to pārraudzību un reģionālo baseinu ekoloģisko modelēšanu);
- 71 miljons EUR ir piešķirts zilās ekonomikas pasākumiem, kas nodrošina ilgtspējīgu izaugsmi un darbvietu radīšanu, izmantojot jūras resursus, tādās jomās kā jūras novērošana, labākas zināšanas par jūru un ekosistēmām un jaunu jūras resursu (enerģētika, biotehnoloģijas utt.) atbildīgu izmantošanu;
- 192,5 miljoni EUR ir piešķirti tālākajiem reģioniem paredzētām kompensācijām, kuru flotēm galvenokārt ir mazi kuģi. EJZF ņem vērā tālāko reģionu īpašos nelabvēlīgos apstākļus, sniedzot pastiprinātu publisko atbalstu un nodrošinot īpašu kompensācijas režīmu papildu izmaksām attiecībā uz zvejniecības un akvakultūras produktiem.

Atlikušos 11 % tieši pārvalda Komisija, lai atbalstītu ES mēroga projektus jūrlietu un piekrastes jautājumā, tostarp jūras teritoriālās plānošanas, starptautiskās pārvaldības un sadarbības, kā arī informācijas un paraugprakses apmaiņas jomā.

Daudzgaļu finanšu shēma (DFS)

Struktūrfondu atbalstu KZP reglamentē DFS, kas nosaka maksimālo ikgadējo izdevumu apjomu, kuru ES var tērēt dažādās politikas jomās. Tajā paredzēta sistēma attiecībā uz finanšu plānošanas un budžeta disciplīnu, nodrošinot, ka ES tēriņi ir prognozējami un nepārsniedz noteiktos ierobežojumus pietiekami ilgā laikposmā, lai padarītu kopējo politiku efektīvu. DFS 2014.–2020. gadam ir sadalīta sešās izdevumu kategorijās, kuras atbilst dažādām darbības jomām, no kurām viena ir ilgtspējīga izaugsme un dabas resursi, kas ietilpst KZP, un tās budžets ir 420 miljardi EUR. 2018. gada 2. maijā Komisija publicēja priekšlikumu par DFS 2021.–2027. gadam, savukārt 2018. gada 12. jūnijā MARE ĢD publicēja priekšlikumu par EJZF, kurā izklāstītas šādas galvenās prioritātes:

- veicināt ilgtspējīgu zivsaimniecību un jūras bioloģisko resursu saglabāšanu;
- sekmēt pārtikas nodrošinājumu Eiropas Savienībā ar ilgtspējīgu un konkurētspējīgu akvakultūru un tirgiem;
- sekmēt ilgtspējīgas zilās ekonomikas izaugsmi un veicināt pārtikušu piekrastes kopienu veidošanos;
- stiprināt starptautisko okeānu pārvaldību un veicināt drošas, tīras un ilgtspējīgi pārvaldītas jūras un okeānus.

EIROPAS PARLAMENTA LOMA

Parlaments balso gan par budžetu, gan par budžeta izpildes apstiprināšanu. Abas likumdevējas iestādes balso par EJZF priekšlikumu, izmantojot parasto likumdošanas procedūru. Parlaments pārbauda ES izdevumus no ESI fondiem ikgadējās budžeta izpildes apstiprināšanas procedūras laikā.

Parlaments 2016. gada 6. jūlijā apsprieda un pieņēma patstāvīgo ziņojumu par gatavošanos 2014.–2020. gada DFS pārskatīšanai pēc vēlēšanām^[1] kā savu ieguldījumu procesā pirms Komisijas DFS termiņa vidusposma pārskatīšanas. Zivsaimniecības komiteja 2017. gada 11. novembrī pieņēma atzinumu par nākamo DFS: “Parlamenta nostājas sagatavošana attiecībā uz DFS laikposmam pēc 2020. gada”.

2019. gada 13. martā Parlaments pieņēma normatīvo rezolūciju par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko Regulu (ES) Nr. 508/2014 groza attiecībā uz dažiem noteikumiem, kuri saistīti ar Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu, sakarā ar Apvienotās Karalistes izstāšanos no Savienības^[2]. Šis ES regulējums attiecas uz pašlaik notiekošo EJZF 2014.–2020. gadam.

2019. gada 4. aprīlī Parlaments pieņēma priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu 2021.–2027. gadam^[3]. Minētajam fondam būtu jātiecas virzīt Savienības budžeta finansējumu tā, lai atbalstītu kopējo zivsaimniecības politiku, Savienības jūrlietu politiku un Savienības starptautiskās saistības okeānu pārvaldības jomā.

Carmen-Paz Martí
05/2019

[1]OV C 101, 16.3.2018., 64. lpp.

[2][P8_TA-PROV\(2019\)0183](#).

[3][P8_TA\(2019\)0343](#).

